

Бельо Л.Ю.

*старший викладач кафедри загальноправових дисциплін
Національного університету «Одеська морська академія»*

НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ В СФЕРІ СУДНОБУДУВАННЯ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Геоприродне розташування України, є чи не найважливішим найсприятливішим природнім фактором для втілення в розвиток економіки. Регулювання національних інтересів України в сфері суднобудування є актуальним і важливим в контексті розвитку морського господарства та забезпечення національної безпеки. Розвиток суднобудівної галузі та портової інфраструктури відіграє стратегічне значення для забезпечення економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення обороноздатності країни. Коли сьогодні лунають гасла відродити чи налагодити цю сферу промисловості, роздумуючи тверезо і об'єктивно суднобудування в сьогоднішніх умовах необхідно зароджувати на основі інновацій та світового сучасного потенціалу в цій сфері.

Розташування України на перехресті важливих транспортних потоків, дає великий потенціал у розвитку морського та портового комплексу. Однак для досягнення цілей національного розвитку необхідне належне правове забезпечення, спрямоване на стимулювання інновацій, забезпечення конкурентоспроможності суднобудівної та портової галузей, а також забезпечення дотримання міжнародних стандартів та норм. Правове регулювання цих сфер є стратегічно важливим завданням для забезпечення ефективного функціонування та розвитку морського транспорту, а також зміцнення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені.

Дане дослідження спрямоване на визначення поточного стану правового регулювання у сфері суднобудування в Україні, ідентифікацію його переваг та недоліків, а також розробку пропозицій щодо подальших кроків у напрямку стимулювання розвитку цієї важливої галузі національної економіки та безпеки.

Ч. 4 ст. 2 Міжнародної конвенції по запобіганню забрудненню з суден визначено, що судном є експлуатоване у морському середовищі судно будь-якого типу... Відповідно суднобудування – це процес створення суден (кораблів, човнів, суден різного типу) з використанням різних матеріалів та технологій [1]. Цей процес включає в себе проектування, конструювання, виготовлення, збирання та випробування судна перед його введенням в експлуатацію та виражає складний тривалий комплексний унормований та договірний характер. У суднобудівного підприємства більше п'ятисот

постачальників матеріалів і обладнання незалежно від розмірів виробленого судна, тому навіть зрив у роботі з одним з них негативно позначиться на всьому підприємстві [2, с.6].

Суднобудування є важливою галуззю промисловості, оскільки воно забезпечує розвиток торговельного мореплавства, ведення військових дій, рибальства та іншої морської діяльності.

Ч. 1 ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» визнано інноваціями новостворені чи вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного чи іншого характеру, які істотно поліпшують структуру і якість виробництва чи соціальної сфери. Тож, портові інновації – це ті новостворені чи вдосконалені технології чи організаційно-технічні рішення, які застосовуються в межах території і акваторії, що обладнані для обслуговування суден. Портові інновації охоплюють широкий спектр технологічних та організаційних змін, спрямованих на покращення ефективності та конкурентоспроможності портової діяльності [3].

Кодексом торговельного мореплавства України ст. 19 закріплено, що право власності на судно, котре будується, регламентується законодавством держави, на території котрої знаходиться таке судно, якщо договором на будівництво судна не передбачено інше [4].

Господарським кодексом України. ч. 1 ст. 328 держава регламентує інноваційну діяльність шляхом: встановлення інноваційної діяльності як необхідної складової інвестиційної і структурно-галузевої політики; формування та забезпечення реалізації інноваційних програм і цільових проєктів; створення правових, економічних і організаційних умов для забезпечення державного регламентування інноваційної діяльності; створення і сприяння розвитку інфраструктури інноваційної діяльності.

Закон України «Про державну підтримку суднобудівної промисловості України» визначає суднобудування пріоритетною галуззю економіки України та має на меті створення сприятливих умов для приваблення іноземних інвестицій, збереження, розвитку та ефективного використання вже існуючого високого виробничого, науково-технічного та експортного потенціалу суднобудівної промисловості України. Також положення вказаного Закону націлені на захист економічних інтересів держави шляхом збільшення обсягів виробництва українських підприємств [5].

Закон України «Про інноваційну діяльність», встановлює основні принципи державного регулювання інноваційної сфери в Україні, описує економічні та правові аспекти цього процесу, а також визначає інструменти стимулювання інноваційних ініціатив з боку держави, спрямованих на

підтримку економічного розвитку країни.

Морська Доктрина містить розділ «Відродження суднобудування», у якому закріплює напрями відродження суднобудування. Варто взяти до уваги, що остання редакція вказаної Доктрини датується 3 листопада 2020 року, що означає, що Морська доктрина України на період до 2035 року оновлювалася ще до повномасштабного вторгнення РФ до України. Так як РФ окупувала певну частину Півдня України та перекрила доступ до Азовського моря, є сенс оновити положення вказаної Доктрини з врахуванням цих обставин. [6]

Головним джерелом виникнення сучасних проблем науково-технічного і кадрового забезпечення розвитку суднобудівної промисловості виступає відсутність належного фінансування і слабе інфраструктурне забезпечення. За 10 років сфера суднобудування та портових інновацій не досягла значного розвитку, а сьогодні цьому розвитку перешкоджають інші фактори. [7, с. 31] Так, умови повномасштабної війни між Україною та РФ створюють серйозні виклики для суднобудування та портової інфраструктури України. Дії агресора часто призводять до знищення та пошкодження портових споруд, а також обмеження доступу до морських шляхів і торговельних маршрутів. Проте, такі випадки можуть також стимулювати інновації та технологічний прогрес у цих сферах з метою підвищення ефективності та безпеки.

Ми вважаємо, що створення сприятливих умов для привертання іноземних інвестицій, збереження, розвитку та ефективного використання високого виробничого, науково-технічного та експортного потенціалу суднобудівної промисловості, а також збільшення обсягів виробництва українських підприємств є ключовим фактором для визнання України морською державою, відродження торговельного мореплавства і сильним стимулом для розвитку приморських регіонів та покращення їх соціально-економічного стану.

І якщо ще не давно ми були переконані в тому, що стратегія розвитку судноплавства є складовою транспортної стратегії держави та включає комплекс заходів регуляторного впливу, кредитної підтримки, заходів врегулювання фінансових питань..., то сьогодні безпекові заходи постають на першу сходинку, вимагаючи розробленої системи страхування, інноваційно-інвестиційного сприяння, втілення системи субсидування, підвищення рівня міжгалузевого співробітництва, забезпечення зайнятості населення, що сприятиме розвитку оборонно-промислового комплексу. Тому так важливо проводити аналіз чинного законодавства, виявляти його прогалини та недоліки, а також розробляти та впроваджувати нові нормативно-правові акти, спрямовані на стимулювання інноваційного розвитку суднобудівної галузі. І, наостанок, високотехнологічне суднобудування здатне створити ефективний безпековий механізм та стане частиною оборонно-промислового комплексу

України.

Список використаних джерел:

1. Міжнародна конвенція по запобіганню забрудненню з суден від 02.11.1973 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896_009#Text (дата звернення: 09.04.2024).
2. А. О. Дегтяр, о. В. Балуєва, В. І. Ляшенко. Сучасний стан суднобудівної галузі, як невід'ємної частини оборонно-промислового комплексу України. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» № 7, 2017 с.5-8
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 09.04.2024).
4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р. № 176/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр> (дата звернення: 09.04. 2024).
5. Про державну підтримку суднобудівної промисловості України: Закон України від 23.12.1997 р. № 774/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774/97-вр#Text> (дата звернення: 09.04.2024).
6. Морська доктрина України на період до 2035 року: постанова Кабінету Міністрів України від 07.10.2009 р. № 1307. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-п#Text> (дата звернення: 09.04.2024).
7. Собкевич О. В. Пріоритети державної морської політики у сфері функціонування та розвитку морегосподарського комплексу України. Київ: НІСД, 2016. 46 с.